

Smoleński, Tadeusz

Nowe odkrycia w Egipcie

Przegląd Historyczny 1/2, 305-306

1905

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

MISCELLANEA.

NOWE ODKRYCIA W EGIPCIE.

Zasłużony archeolog Edward Naville odsłonił do czerwca b. r. kosztem „Egypt Exploration Fund“, a przy pomocy pp. E. R. Ayrton'a i H. Garnett-Orme'a — dwie trzecie najdawniejszej świątyni w Tebach Mentehetepa III z XI dynastji (2500 lat przed Chr.). Znajdował się tam cmentarz kobiet z haremu królewskiego, które równocześnie były kapłankami Hathory. Ponieważ zwierzęciem, poświęconem tej bogini, była krowa, w każdym grobowcu mieścił się krowi szkielet. Z trzech, zachowanych w całości sarkofagów, zasługuje na uwagę jeden, pięknie rzeźbiony, ze scenami z pobytu na tamtym świecie pogrzebanej kapłanki. Po zgonie przyjmuje ona ofiary, sługa czesze jej włosy, a kapłan doi krowę, poczem przynosi puhar z mlekiem i mówi: „To dla ciebie, pij coś daję“. Ten wspaniały zabytek sztuki XI dynastji znajduje się teraz w kairskim muzeum. Znaleziono również resztki posągów, wzniesionych na swoją cześć przez Usirtasena III z XII dynastji, zupełnie podobnych z twarzy do pomników tegoż faraona, odkrytych przez p. Legrain w Karnaku. Chociaż świątynia tebańska dała nadto poznać wiele przedmiotów z XVIII dynastji — (której władcy, wywodząc się od Mentehetepa, szczególnie go czcili) — np. piękną głowę krowią z alabastru o oczach z lapis lazuli, jedno z najlepszych dzieł owej epoki, choć są ślady działalności późniejszych Ramzesydów, to jednak najważniejszą zdobyczą jest wszystko, co się odnosi do czasów XI dynastji, o których sztuce i architekturze bardzo mało wiedzieliśmy dotąd. Zachodnia część świątyni zostaje jeszcze do odkopania; Naville nie posiada dostatecznych funduszków i odwołuje się do ofiarności europejskich mecenasów.

= Profesor Flinders Petri, autor głośnej „dynastji zerowej“, ogłosił świeżo wyniki wyprawy swojej na Synaj, do świątyni w Sarabit el Khadem, pięć dni podróży wielbłądem od Suez. Nabożeństwo odbywało się w jaskini skalnej, poświęconej przez Egipcjan bogini Hathorze, a liczne pielgrzymki przybywały tam po sny wieszczce. W jaskini odkryto dwa wielkie ołtarze, zbudowane za Senusera III i Amenemhata III z XII dynastji; po za nią słupy z obliczem Hathory i liczne zabytki z czasów późniejszych. Świątynia ta posiada wiele cech semickich i stąd

stanowi bardzo ważny pomnik dla historii religii żydowskiej. Pod kierunkiem p. Petrie skopowano około 250 egipskich napisów, które wraz z planami ogłoszone zostaną kosztem „Exploration Fund”. Mniejsze przedmioty, które można było zabrać na grzbietach wielbłądów, przewieziono do Kairu. Najcenniejszym jest portret głowy królowej Tai, której znajdzie pomieszczenie w muzeum egipskiem.

== P. Teodor M. Dawis odkrył w Tebach grobowiec, nigdy dotychczas od dni XVIII dynastyi nie odwiedzany, pełen królewskich skarbów z epoki, kiedy Egipt był Kalifornią cywilizowanego świata. D. 12 lutego b. r. robotnicy Dawis'a natrafili między grobowcami Ramzesa IV i Ramzesa XII — na schody, przy których końcu znajdowały się drzwi, wykute w skale i zawałone wielkimi kamieniami. Po usunięciu zapory, spostrzeżono dalsze 20 stopni i drugie drzwi, również zatarasowane, pokryte mułem, na którym widać było odciski królewskiej pieczęci. O odkryciu zawiadomiono zaraz profesora Maspero i nazajutrz otwarto grobowiec w obecności księcia Connaught i jego świty. Cała izba zapełniona była nader bogatymi skarbami starożytnego Egiptu: znajdowały się tam pudła mumii, wysadzane złotem, wielkie wazy alabastrowe, krzesła i skrzynie wspaniale malowane, wóz ze znakomicie zachowaną robotą skórzaną i t. d. Po lewej ręce od wejścia stały dwa wielkie drewniane sarkofagi z mumią mężczyzny i kobiety, złożonemi w podwójnych pudłach. Według napisów przekonano się, że leżą tu rodzice sławnej królowej Tai, żony Amenhetepa III, a matki „heretyka“ Amenhetepa IV z XVIII dynastyi, który próbował obalić wszechwładzę kapłaństwa tebańskiego. Assyriologowie uważali Taję od odkrycia klinowych tabliczek w Tel el-Amarna (1887) za pochodzącą z Mezopotamii: potwierdziły to przekonanie napisy, znalezione przez Dawis'a. Rodzice Tai musieli żyć w Tebach przy córce po wyniesieniu jej na godność naczelnej małżonki jednego z największych egipskich faraonów; to też umarli jeszcze za rządów Amenhetepa III. Odkrycie Dawis'a ma olbrzymie znaczenie dla dziejów, zwłaszcza dla historii sztuki: sam wóz jest unikatem i co do zupełności i co do piękna kształtów. Zyskałiśmy wybitne dowody ogromnego bogactwa nadnilowego społeczeństwa z czasów XVIII dynastyi.

Kair.

TADEUSZ SMOLEŃSKI.